

مالیه ی اسلامی

نوشته ی فلیل جمال الدین

برگردن: سجتبی فریدونی

dummies®

A Wiley Brand

ترجمه و چاپ در ایران، تحت امتیاز
انتشارات وایلی توسط انتشارات آوند دانش

WILEY

آوند دانش

سرشناسه: جمال‌الدین، فلیل. Jamaldeen, Faleel
عنوان و نام پدیدآور: مالهیه اسلامی For Dummies / نوشته‌ی فلیل جمال‌الدین؛ برگردان مجتبی فریدونی؛
ویراستار طاهره صباغیان.

مشخصات نشر: تهران: آوند دانش، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۴۰۷ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۶۲۰-۱۱۰

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: Islamic Finance For Dummies, 2012.

موضوع: امور مالی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

موضوع: Finance -- Religious aspects -- Islam

موضوع: امور مالی -- کشورهای اسلامی

موضوع: Finance -- Islamic countries

موضوع: بانک و بانکداری -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

موضوع: Banks and banking -- Religious aspects -- Islam

شناسه‌ی افزوده: فریدونی، مجتبی، ۱۳۴۷، مترجم

شناسه‌ی 'r': Fereydouni, Mojta

رده‌بندی کنگ: BP ۲۳۰/۲

رده‌بندی دیویی: ۳۷/۴۸۳۳

شماره‌ی کتاب‌شناسی: ۷۱۰۴۲۰

آوند دانش

مالیه اسلامی

نوشته‌ی فلیل جمال‌الدین

ویراستار: طاهره صباغیان

طراحی گرافیک: استودیو آوند دانش

تاریخ انتشار: سال ۱۳۹۹ - چاپ اول

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپ محمد

نشانی دفتر نشر و مرکز پخش: ابتدای خیابان پاسداران، خیابان گل نبی، خیابان ناطق‌نوری، بن‌ساعت طلایی، پلاک ۴

تلفن: ۲۲۸۷۱۵۲۲، ۲۲۸۹۳۹۸۸، نمابر: ۲۲۸۷۱۵۲۲

فروشگاه: ضلع جنوبی پارک قطریه، خیابان روشنایی، خیابان شهاب، نبش روشنندان، پلاک ۵، تلفن: ۲۲۸۹۵۲۹

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۶۲۰-۱۱۰

صندوق پستی: ۱۹۵۸۵/۶۷۳

قیمت: ۷۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این کتاب نزد ناشر محفوظ است

محدودیت مسئولیت / سلب مسئولیت از ایجاد ضمانت: هیچ مسئولیت یا ضمانتی متوجه ناشر یا نویسنده در قبال دقت یا کامل بودن متن این اثر نیست و صرفاً از تمامی ضمانت‌ها، شامل و نه محدود به، ضمانت مناسب بودن برای هدفی خاص، سلب مسئولیت می‌کنند. به‌واسطه‌ی فروش یا مواد تبلیغاتی هیچ ضمانتی ایجاد نخواهد شد یا تعمیم نخواهد یافت. توصیه‌ها و راهکارهای ارائه‌شده در این اثر ممکن است برای هر موقعیتی مناسب نباشند. این اثر با استناد بر این تفاهم فروخته می‌شود که ناشر درگیر هیچ‌گونه کار حقوقی، حسابداری یا هرگونه خدمات حرفه‌ای دیگر نمی‌شود. چنانچه مشاوره‌ی حرفه‌ای موردنیاز باشد، از خدمات یک فرد حرفه‌ای باید بهره گرفته شود. نه ناشر و نه نویسنده نباید در قبال صدماتی که از این ناحیه حادث می‌گردد مسئول باشند. این مطلب که به سازهایی یا وبسایتی در این اثر ارجاع داده و/یا به‌عنوان منبع احتمالی اطلاعاتی بیشتر معرفی می‌شود نباید به‌منزله‌ی آن باشد که ناشر یا نویسنده اطلاعات یا توصیه‌هایی را که سازمان یا وبسایت ارائه می‌کنند صحه می‌گذارد. علاوه‌براین، خوانندگان باید از این مطلب آگاه باشند که وبسایت‌های اینترنتی که در این اثر فهرست شده‌اند ممکن است در حقایقی که این اثر نوشته شده است تا زمانی که خوانده می‌شود، تغییر کنند یا محو شوند.

واژه‌ی «مالیه‌ی اسلامی» احتمالاً برای بسیاری از مردم و حتی بیشتر فعالان صنعت مالی واژه‌ای جدید و ناآشناست. اما هر بخش از این واژه‌ی ترکیبی، احتمالاً برای بسیاری از افراد و حتی عموم مردم شناخته شده است. ممکن است هر شخص چه در زندگی شخصی و چه در حوزه‌ی کاری، هم با مباحث و قوانین مالی و هم با موازین و اصول شرعی سروکار داشته باشد. احتمال وجود این رابطه و پیوند در کشورهای اسلامی به مراتب بیشتر است.

قوانین و مقررات هر کشور (از جمله قوانین و مقررات مالی) ریشه در باورها و عقاید مردم آن دارد. این عقاید و باورها نیز عمدتاً از موازین و اصول مذهبی حاکم بر آن کشور گرفته شده است؛ بنابراین بدیهی است که نظام مالی کشوری اسلامی بسیار زیاد به اصول و عقاید دینی آن کشور وابسته باشد.

مالیه‌ی اسلامی اصول و روش‌ها و محصولات و ابزارهای مالی را که مبتنی بر اصول فقهی، شرعی، سنی، معرفتی می‌کند و جایگاه و کاربرد آن‌ها را در نظام مالی متعارف و شناخته شده‌ی روزی شرح می‌دهد. همان طور که در حین مطالعه‌ی کتاب متوجه خواهید شد میبایست، اسلامی با توجه به خصوصیات و ویژگی‌های خاص آن و نیاز جوامع مسلمان، سهم مهمی در نظام مالی دنیا از جمله کشورهای غربی دارد و انتظار می‌رود سهم و جایگاه آن روز به روز بیشتر شود. به دلیل همین اهمیت نظام مالی اسلامی و رشد روزافزون اهمیت و کاربرد آن است که انتشارات وایلی در دل نظام سرمایه‌داری، کتاب مالیه‌ی اسلامی را منتشر کرده است.

پیش از شروع مطالعه‌ی کتاب مایلیم چند نکته را به خوانندگان عزیز یادآوری کنم:

- این کتاب فقط اصول و مبانی مالی اسلامی، آموزش نمی‌دهد، بلکه آخرین اصول و محصولات و ابزارها و مباحث روز مالی را نیز معرفی می‌کند و شرح می‌دهد. گزارشگری مالی، حاکمیت شرکتی، ساختار و محصولات بازار سرمایه، اصول، روش‌ها و ساختار بانکداری، ابزار مشتقه، قراردادهای آتی و... از مباحث روز نظام مالی متعارف است که در کنار مباحث خاص مالیه‌ی اسلامی مانند صکوک، تکافل، مضاربه، مرابحه و سایر عقود اسلامی بررسی می‌شود. بنابراین خواننده با مطالعه‌ی این کتاب علاوه بر مباحث خاص مالی اسلامی با موضوعات روز نظام مالی متعارف نیز آشنا می‌شود.
- نویسنده‌ی کتاب اهل سنت است که در کشوری سنی‌مذهب رشد کرده و آموزش دیده است؛ بنابراین مباحث مطرح شده در این کتاب عمدتاً مبتنی بر اصول و فقه اهل سنت است که ممکن است در برخی موارد با اصول و باورهای اهل تشیع هماهنگی و مطابقت نداشته باشد. البته چون موضوع این

کتاب مباحث مالی است، این عدم تطبیق زیاد به چشم نمی‌آید و در موضوعاتی نظیر کتب حدیث موردتوق سنی و شیعه و نحله‌های فکری مذهب تسنن بروز پیدا کرده است. من در حد توانم هر جا موضوعی مطرح شده که طبق دیدگاه اهل سنت بوده است، دیدگاه و منابع اهل تشیع را نیز توضیح داده‌ام. لازم به ذکر است که برای رفع این مشکل از بسیاری از کسانی که در دسترس بودند و فکر می‌کردم می‌توانند راهگشا باشند (از روحانی‌های عزیز گرفته تا متدینان حوزه‌ی مالی) کمک خواستم که این درخواست‌ها بی‌پاسخ ماند.

۳. این کتاب در سال ۲۰۱۲ منتشر شده و بالطبع بسیاری از آمار ارائه‌شده در آن تغییر کرده است. بدیهی است که هدف این کتاب آموزش اصول و مبانی مالیه‌ی اسلامی است و آمارها به‌عنوان شاهد و مکمل آمده است. آمارها هر روز تغییر می‌کند. حتی در هنگام نوشتن یک صفحه از کتاب ممکن است صکوک جدیدی منتشر شده یا سهام شرکت جدیدی در یکی از بورس‌های دنیا عرضه شود. بنابراین فقط آمار لحظه‌ای و آنلاین است که اعتبار دارد؛ هرچند که در کتاب منابع آمار ارائه‌شده ذکر شده است و خواننده می‌تواند آخرین وضعیت داده‌های آماری را بررسی کند.

۴. علم مالی هر روز در حال گسترش و نوآوری و ارائه‌ی ابزارها و محصولات مالی جدید و متنوعی است که نیازمند تطبیق با شرع و قوانین اسلامی است. این امر در نهادهای مالی بر عهده‌ی فقهایی است که عضو کمیته‌ی فقهی این نهادها هستند. بسیاری از ابزارها و محصولات مالی اسلامی که امروز در بازار ارائه می‌شوند وجود نداشت و مالیه‌ی اسلامی عمده‌تاً معطوف به امور تجاری اسلامی و قواعد شرعی حاکم بر آن بود که غالباً در شاخه‌ای از فقه با عنوان «فقه المعاملات» از آن یاد می‌شد. امروزه علوم مالی اسلامی بسیار گسترده شده و ابزارهای مالی پیشرفته‌تری را در بر می‌گیرد که آشنایی و شناخت آن‌ها برای متخصصان علوم مالی و دینی، دانشجویان علوم اقتصادی و مالی ضروری است. با وجود کمبود منابع، روز و قابل‌اتکا برای علوم مالی اسلامی، این کتاب می‌تواند منبع قابل‌قبولی برای درس «اقتصاد اسلامی» و «مالیه‌ی اسلامی» در دوره‌های تحصیلی دانشگاه و سطح حوزه‌ی باشد.

در پایان امیدوارم این کتاب بتواند در راستای آموزش مالی اسلامی کمک شایسته‌ای باشد برای کسانی که در این زمینه مبتدی هستند. همان گونه که از نام مجموعه کتاب‌های *For Dummies* پیداست، کتاب پیش رو برای کسانی است که در هر موضوع تجربه و تخصص اندکی دارند. هرچند به نظر اینجانب که دانش‌آموخته‌ی اقتصاد و دارای سال‌ها تجربه در امور مالی هستم، این کتاب برای متخصصان امور مالی و طلاب علوم دینی هم می‌تواند بسیار جذاب و آموزنده باشد.

مجتبی فریدونی

اصفهان، مردادماه ۱۳۹۹

فهرست مطالب در یک نگاه

۱	مقدمه
۹	بخش ۱: مبانی مالیّه‌ی اسلامی
۱۱	فصل ۱: آشنایی با مالیّه‌ی اسلامی
۲۹	فصل ۲: آشنایی با اسلام و قوانین شرعی
۴۷	فصل ۳: تاریخچه‌ی مالیّه‌ی اسلامی
۶۱	فصل ۴: گستره‌ی رکن‌ها، در صنعت مالی اسلامی
۸۳	بخش ۲: معرفی حقوق جاری اسلامی
۸۵	فصل ۵: پایبندی به الاقه جاری اسلامی
۹۹	فصل ۶: تمرکز بر قراردادهای
۱۱۳	بخش ۳: نگاهی به عملیات بانکی اسلامی
۱۱۵	فصل ۷: مقایسه‌ی بانک‌های تجاری اسلامی و متعارف
۱۳۳	فصل ۸: ترسیم رابطه‌ی بانک‌های اسلامی و متعارف
۱۴۷	فصل ۹: ردیابی منابع و مصارف وجوه در بانک‌های اسلام
۱۶۵	فصل ۱۰: آشنایی با ابزارهای مالی اسلامی
۱۸۵	بخش ۴: بازار سرمایه‌گذاری اسلامی: سهام و اوراق قرضه
۱۸۷	فصل ۱۱: معرفی بازار سرمایه‌ی اسلامی
۲۱۳	فصل ۱۲: مدیریت دارایی‌ها در سرمایه‌گذاری‌های اسلامی
۲۳۵	فصل ۱۳: سرمایه‌گذاری در اوراق قرضه‌ی اسلامی: صکوک
۲۶۱	بخش ۵: گزارشگری، حاکمیت شرکتی و نظارت
۲۶۳	فصل ۱۴: انتشار صورت‌های مالی
۲۷۹	فصل ۱۵: بررسی حاکمیت شرکتی